Ушаглар вә кәнчләр үчүн гиймәтли китаблар ярадаг

Сон илләрдә Азәрбайчан Ушаг вә Кәнчләр Әдәбиййаты Нәшриййаты партиямызын идеоложи мәсәләләрә даир тарихи гәрарларыны әлдә рәһбәр тутараг, мүхтәлиф мөвзулары әһатә эдән 93 адда ени китаб бурахмышдыр. Бир милйон нүсхәдән чох нәшр эдилән бу китаблар һазырда ушаглар вә кәнчләр тәрәфиндән һәвәслә охунмагдадыр. Бунларын арасында Сәмәд Вургунун «Заманын байрагдары», Сүлейман Рәһимовун «Меһман», Сүлейман Рүстәмин «Һәят нәгмәләри», Меһди Һүсейнин «Комиссар», Рәсул Рзанын «Ленин», Әли Вәлиевин «Күлшән», Сабит Рәһманын «Нина», Зейнал Хәлилин «Татяна», Имран Гасымовун вә Һәсән Сейидбәйлинин «Узаг саһилләрдә» вә башга әсәрләр вардыр.

Адлары чәкилән бу әсәрләрдә язычыларымыз бөйүк мүбаризә йолу кечмиш гәһрәман Коммунист партиясыны, нефтчиләри, колхозчулары, Бөйүк Вәтән мүһарибәси гәһрәманларыны тәрәннүм этмишләр.

Бу яхынларда гочаман язычы Абдулла Шаигин ингилабдан габагкы Бакы фәһләләринин фәлакәтли вәзиййәтиндән бәһс эдән «Араз» повести, Сүлейман Рәһимовун «Агбулаг дагларында» әсәри, Сүлейман Рүстәмин рус дилиндә шеирләр мәчмуәси, Мир Чәлалын «Бир кәнчин манифести» повести, Әнвәр Мәммәдханлы, Илляс Әфәндиев вә Гылман Мусаевин һекайәләр мәчмуәси, Мирварид Дилбазинин «Рейһан» поэмасы, М. Сейидзадә, З. Чаббарзадәнин ушаглар үчүн яздыгы шеирләр чапдан чыхачагдыр.

Кәнч мүәллифләрин нәшр этдийимиз әсәрләриндән Ибраһим Ибраһимовун «Сәһралар чичәкләнир» поэмасы, Салам Гәдирзадәнин мөвзуу сәнәт мәктәби шакирдләринин һәятындан алынмыш «Кәнчлик», Исмайыл Шыхлынын Дашкәсән мә'дәнләриндә дәмир филизи чыхаран фәһләләрин әмәйини әкс этдирән «Даглар сәсләнир» повестләри, Бәхтияр Ваһабзадәнин, Гасым Гасымзадәнин шеирләр китабчалары охучуларымызын нәзәр-диггәтини чәлб эдән әсәрләрдәндир.

Кәнч мүәллифләрин әсәрләри арасында Әмин Маһмудовун «Күнәш шәһәри» адлы элми-фантастик һекайәләр мәчмуәси даһа марагдыдыр. Мүәллифин бу саһәдә ишләмәси фәрәһли бир һалдыр. Чүнки ушагларын чох севдийи элми-фантастик һекайә жанры Азәрбайчан әдәбиййатында чох аз инкишаф этмишдир. Бу яхынларда Ә. Маһмудовун «Муганда гүтб парылтысы» адлы икинчи элми-фантастик һекайәләр мәчмуәси чапдан чыхмышдыр.

Гейд этмәк лазымдыр ки, Азәрбайчан ушаг әдәбиййатында сатирик әсәрләр аздыр. Нәшриййат тәрәфиндән бу яхынларда шаир Юри Фидлерин сатирик шеирләр мәчмуәси бурахылмыш, Аллаһверди Һачыевин сатирик шеирләринин нәшри нәзәрдә тутулур.

Нәшриййатын фәалиййәтиндә ән әсас саһәләрдән бири кичик яшлы ушаглар үчүн китаблар нәшр этмәкдир. Нәшриййат бу илләрдә аз яшлы ушаглар үчүн бир сыра шәкилли китаблар нәшр этмишдир. Меһди Сейидзадәнин «И. В. Сталин адына музейдә», Зейнал Чаббарзадәнин «Тәзә эвин ушаглары», Новруз Кәнчәлинин «Үч дост», Һүсейн Аббасзадәнин «Гара гызыл», Әлиага Күрчайлынын «Арифин багчасы», Исмайыл Солтанын «Бәлача Симадо», Һ. Зейналованын «Кичик һекайәләр», Габил Имамвердиевин «Бол мәһсуллу тарлада», Тофиг Мүтәллибовун «Бәхтәвәр ушаглар» әсәри кичик яшлы охучуларымызын севдийи китаблардыр.

Кичик яшлы ушаглар үчүн күтләви тиражларла Азәрбайчан әдәбиййаты классикләринин нагыл, һекайә вә шеирләри айры-айры китабчалар һалында рәнкли вә гәшәнк шәкилләрлә чап эдилмишдир.

Лакин кичик яшлы охучулар үчүн гиймәтли бәдии әсәрләрин ярадылмасы ишиндә һәлә бир чох чидди нөгсанлар вардыр. Хүсусән мәктәб яшына чатмамыш ушагларын, биринчи вә икинчи синиф шакирдләринин китаба әһтиячы чохдур. Онларын мүнтәзәм сурәтдә артмагда олан тәләбләри лазымынча өдәнилмир. Индийә гәдәр бурахдыгымыз китабчаларда мөвзу мәһдудлугу, образ вә һадисәләрин бир-бирини тәкрар этмәси һаллары өзүнү көстәрир. Үмумиййәтлә кичик яшлы ушаглар үчүн бурахылан шеирләрдә сүжетсизлийә, сөзчүлүйә, үмуми вә тәкрар эдилмиш гафийәләрә раст кәлмәк олар. Ушаглар үчүн язан мүәллифләримиз бу чидди нөгсаны арадан галдырмалыдырлар.

Ушаглары тәбиәт вә һейванлар аләми илә таныш эдән, кичик охучулара бу саһәләр үзрә билик верә билән китабларымыз демәк олар ки, йохдур. Ушаглар үчүн язан мүәллифләримиз чох заман китабын охучуя билик вә этраф мүһит һаггында мә'лумат вермәси мәсәләсини унудурлар.

Сон илләрдә мәктәб мөвзуунда бир нечә китаб бурахылмышдыр. Онлардан Г. Мусаевин «Үч тәпә ушаглары», Ә. Аббасовун «Наилә» вә башгаларыны көстәрмәк олар. Лакин бунларын һеч бириндә мәктәб һәяты, мәктәблиләримизин билик угрунда мүбаризәси мүкәммәл бир сурәтдә әкс этдирилмәмишдир. Совет мәктәбинин зәнкин һәяты, хошбәхт ушагларымызын билик угрунда мүбаризәси ушагларын тә'лим вә тәрбийәси илә мәшгул олан халг мүәллиминин бөйүк әмәйи, мәктәбин һәят илә айрылмаз әлагәси кими мүһүм мәсәләләр ушаг әдәбиййатымызда һәлә дә арзу эдилән дәрәчәдә өз әксини тапмамышдыр.

Фәһлә синфинин азадлыг угрунда мүбаризәси, өлкәмизин дөвләт гурулушунун үстүнлүйү, партия вә һөкумәтин халгын рифаһ һалынын яхшылашдырылмасы үчүн көстәрдийи күндәлик гайгы вә с. бу кими мөвзуларда чох аз китаб язылмышдыр. Бу барәдә биз мүасир рус ушаг әдәбиййатындан чох шей өйрәнмәлийик. Москва язычылары рус фәһләләринин мүбаризәсини әкс этдирән бир сыра әсәрләр, о чүмләдән «Гыш сарайына һүчум», «Баррикадаларда» вә башга китаблар язмышлар. Бунларда кичик яшлы ушагларын баша дүшәчәйи бир формада, рус фәһлә вә кәндлиләринин азадлыг угрунда мүбаризәси вә бу мүбаризәдә ушагларын иштиракы көстәрилир. Биздә бу барәдә зәнкин материал олдугу һалда нәдәнсә бу мөвзуда ушаглар үчүн китаб язылмыр.

Москва язычылары ушаглар үчүн Бөйүк Вәтән мүһарибәси һаггында чохлу әсәр язмышлар. О чүмләдән А. Фадеевин «Кәнч гвардия» әсәриндән көтүрүлмүш «Сашко» һекайәсини хүсуси гейд этмәлийик. Бу китаблар ушагларда вәтәни, халгы дүшмәнләрдән мүдафиә этмәк үчүн онларда аловлу вәтәнпәрвәрлик һиссләри тәрбийә эдир. Чох тәәссүф ки, «Узаг саһилләрдә» повестиндән башга, хүсусән ушаглар үчүн һәлә биз элә бир мүкәммәл әсәр ярада билмәмишик.

Рус язычысы Александр Чайковски «Биздә артыг сәһәрдир» китабыны, мәшһур Украйна ушаг язычысы Н Забилла «Ики кичик гыз» поэмасыны совет дөвләт гурулушунун капиталист дөвләт гурулушундан үстүн олмасы кими мүһүм бир мөвзуя һәср этмишләр.

Мүасир рус ушаг әдәбиййатында мүхтәлиф вә актуал мөвзуларда язылмыш белә китаблар чохдур.

Бир нечә тәчрүбәли ушаг язычыларыны чыхдыгдан сонра биздә ушаглар үчүн язан мүәллифләримизин әксәриййәти чавандыр, әдәбиййата ени гәдәм гоймушлар. Догрудур, бу мүәллифләр ушаг әдәбиййатына енилик кәтирир, яхшы мөвзулар сечирләр. Лакин онлар бөйүк мөвзулары галдырмаг үчүн һәлә чох өйрәнмәлидирләр. Ушаг әдәбиййатымызын инкишафы вә ушаг китаблары фондунун көзәл вә мәзмунлу әсәрләрлә зәнкинләшмәси үчүн республикамызын көркәмли язычылары бу ишдә фәал иштирак этмәлидирләр.

Азәрбайчан язычыларынын II гурултайында кичик охучулар язычыларымызын гаршысында һаглы тәләбләр гойдулар. Биз әминик ки, республикамызын көркәмли сәнәткарлары мәзмунлу китабларла енетмә нәслин һаглы тәләбинә чаваб верәчәкләр.

Ә. БАГЫРЗАДӘ.

ФГ 64140

Редаксиянын адреси: Бакы, Хагани